TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA XIZMAT KO'RSATISHNING ROLI VA AHAMIYATI

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ СФЕРЫ УСЛУГ В РАЗВИТИИ ТУРИЗМА

THE ROLE AND IMPORTANCE OF SERVICES IN TOURISM DEVELOPMENT

Nurmatova Muhabbat Yoqubjon qizi
11.00.02 - Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya
Emai:muhabbatnurmatova341@gmail.com

Annotatsiya. Tezisda turizm xizmatlarining hududiy tashkil etilishi, transport, joylashtirish, ovqatlanish va axborot xizmatlari o'rtasidagi bog'liqlik ko'rib chiqiladi. O'zbekistonning rasmiy turizm statistikasi asosida xizmatlar sifati va hududiy qulaylikning turistik yo'nalishlar rivojlanishidagi ahamiyati izohlanadi.

Kalit so'zlar: turizm, xizmat ko'rsatish, iqtisodiy geografiya, hududiy infratuzilma, turistik oqim, transport qulayligi.

Аннотация. Рассматриваются территориальная организация туристских услуг и взаимосвязь транспорта, размещения, питания и информационного обслуживания. На основе официальной статистики Узбекистана раскрывается значение качества услуг и территориальной доступности для развития туристских направлений.

Ключевые слова: туризм, сфера услуг, экономическая география, территориальная инфраструктура, туристский поток, транспортная доступность.

Abstract. The paper examines the spatial organization of tourism services and the interdependence of transport, accommodation, catering and information provision. Official statistics from Uzbekistan are used to discuss how service quality and accessibility shape the development of tourism destinations.

Keywords: tourism, services, economic geography, spatial infrastructure, tourist flows, transport accessibility.

KIRISH

Turizmning rivojlanishi faqat tarixiy obidalar yoki tabiiy manzaralar mavjudligiga bog'liq emas. Sayyohning manzilga yetib kelishi, vaqtincha yashashi, ovqatlanishi va hudud haqida ma'lumot olishi bir-birini to'ldiruvchi xizmatlar tizimini talab etadi. Shu sababli xizmat ko'rsatish geografiyasini o'rganish turistik resurslar bilan iste'molchi o'rtasidagi hududiy aloqalarni aniqlashga yordam beradi. O'zbekiston Respublikasining «Turizm to'g'risida»gi Qonunida turistlar xavfsizligi, barqaror rivojlanish va turistik resurslardan oqilona foydalanish asosiy prinsiplar sifatida belgilangan [1].

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

ASOSIY QISM

Milliy statistika qo‘mitasining dastlabki ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yilda O‘zbekistonga turistik maqsadlarda 11,7 million xorijiy fuqaro kelgan. Bu 2024-yildagidan 3,7 million nafarga yoki 46,8 foizga ko‘p [2]. Biroq mazkur ko‘rsatkichni faqat dam olish uchun kelgan sayyohlar soni sifatida talqin qilish noto‘g‘ri: rasmiy metodologiya qarindoshlarni ziyorat qilish, xizmat safari va boshqa turistik maqsadlarni ham qamrab oladi [3]. Demak, tashriflar ko‘payishi xizmatlar bozoriga talabni oshirishi mumkin, lekin iqtisodiy samarani baholash uchun tunash muddati, xarajatlar va hududlar kesimidagi ma’lumotlar ham zarur.

Iqtisodiy-geografik yondashuvda xizmatlar tizimining uch jihati muhim: joylashuv, o‘zaro bog‘liqlik va hududiy qamrov. Birinchidan, transport tugunlari va turistik obyektlar orasidagi masofa sayohat xarajatiga ta’sir qiladi. Ikkinchidan, mehmonxona, umumiy ovqatlanish, gidlik va to‘lov xizmatlaridan birining sustligi umumiy turistik tajribani pasaytiradi. Uchinchidan, xizmatlar faqat yirik shaharlarda to‘plansa, chekka tumanlardagi turistik resurslarning iqtisodiy imkoniyati to‘liq ishga tushmaydi.

Masalan, Samarqand, Buxoro va Xiva kabi madaniy meros markazlarida ekskursiya, joylashtirish va transport xizmatlarining muvofiqligi sayohat dasturining uzluksizligini ta’minlaydi. Tog‘li va qishloq hududlarida esa xavfsiz yo‘l, sanitariya sharoiti, mahalliy yo‘riqchi va raqamli aloqa xizmatlari ko‘proq ahamiyat kasb etadi. Bu farqlar xizmatlar tarmog‘ini hududning tabiiy va ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlariga qarab rejalashtirish zarurligini ko‘rsatadi.

Hududiy baholashda xizmatlarning mavjudligini oddiy ko‘rsatkichlar orqali o‘rganish mumkin: turistik obyektgacha yetib borish vaqti, joylashtirish vositalarining hududiy taqsimoti, jamoat transporti qatnovi, axborotning bir necha tilda taqdim etilishi va xizmatlardan foydalanish imkoniyati. Bunday indikatorlar bo‘yicha natija chiqarishdan oldin tegishli tumanlar kesimida bir xil davrga oid ma’lumot yig‘ilishi lozim. Shu bois quyidagi takliflar amaliy tadqiqot natijasi emas, balki geografik tahlil uchun metodik yo‘nalish sifatida beriladi.

Xizmatlarni takomillashtirishda turistik yo‘nalishlar bo‘ylab transport va axborot xizmatlarini uyg‘unlashtirish, kichik tadbirkorlik subyektlarini mahalliy marshrutlarga jalb etish hamda tashrif buyuruvchilar fikrini muntazam o‘rganish maqsadga muvofiq. Ayniqsa, hududiy farqlarni hisobga olgan holda xizmatlar sifatini baholash turizmning iqtisodiy samarasini markaziy shaharlardan boshqa manzillarga ham yoyish imkonini beradi.

XULOSA

Turizmda xizmat ko‘rsatish transport, joylashtirish, ovqatlanish va axborot infratuzilmasini birlashtiruvchi asosiy bo‘g‘indir. Xizmatlar sifati bilan birga ularning hududiy mavjudligi ham muhim: turistik resursga ega hududda yetarli infratuzilma bo‘lmasa, tashriflar oqimining mahalliy iqtisodiyotga ta’siri cheklanadi. 11.00.02 ixtisosligi nuqtayi nazaridan keyingi tadqiqotlarda xizmatlarning hududlar bo‘yicha taqsimoti, transport qulayligi va turistik oqim o‘rtasidagi bog‘liqlikni tumanlar kesimida tekshirish dolzarbdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi. Turizm to‘g‘risida: O‘RQ-549-son Qonun, 18.07.2019. — URL: https://lex.uz/uz/acts/-4428097 (murojaat sanasi: 08.10.2026).
2. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. 2025-yilda O‘zbekistonga 11,7 million xorijiy fuqaro turistik maqsadlarda tashrif buyurgan // Stat.uz. — URL: https://stat.uz/oz/19-

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

news/committee-news/66311-11-7-million-tourists-visited-uzbekistan-in-2025 (murojaat sanasi: 08.10.2026).

3. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati: 2025-yil yanvar–iyun. Turistik oqimlar, statistik ko'rsatkichlarga izohlar. — URL: https://stat.uz/files/602/choraklik-natijalar-2025-yanvar-iyuneng/4083/Report-for-January-June-2025.pdf (murojaat sanasi: 08.10.2026).

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.